

Однак, при цьому показовим є досить низькі показники популярності самостійних творчих досліджень (11,5%). Ми можемо висловити припущення, що найбільш популярні активні методи навчання, все-таки організуються і проводяться при обов'язковій участі викладача. Ті ж методи, які потребують переважно самостійної пошукової активності студентів створюють для них значні утруднення і тому не увійшли до числа найбільш захоплюючих. Серед найменш цікавих, з погляду студентів, методів викладання психології виявилися саме традиційні методи: конспектування (89,7%) і реферування літератури (87,1%), а також програмований контроль знань (44,9%). Такі результати, звичайно, були очікуваними, але нас не може не насторожувати, що до незахоплюючих методів викладання психології студенти віднесли і самостійні наукові дослідження (19,2%).

Отримані результати дозволяють визначити завдання подальшого дослідження проблеми зв'язку стилю викладання психологічних дисциплін з підготовкою майбутніх педагогів до професійної діяльності. По-перше, виявити співвідношення безпосередніх і опосередкованих інтересів студентів педагогічного ВНЗ до психології. По-друге, досліджувати особливості ставлення до психологічної підготовки майбутніх педагогів залежно від спеціальності навчання та простежити динаміку його показників по курсах навчання. І, по-третє, установити кореляцію цих показників зі стилем педагогічної діяльності викладача психології.

Література

1. Двіжона О. В. Методика викладання психології. /О. В. Двіжона, І. С. Руснак – Чернівці: Рута, 2006. – 232 с.
2. Карандышев В. Н. Методика преподавания психологии. / В. Н. Карандышев – СПб.: Лидер, 2007. –250 с. – (Серия "Учебное пособие").
3. Ляудис В. Я. Методика преподавания психологии. / В. Я. Ляудис. [5-е изд] – СПб: Лидер, 2007. – 192 с. – (Серия "Учебное пособие").
4. Семиченко В. А. Методичні проблеми викладання психології у вищій школі / Семиченко В. А. // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія Збірник наукових праць – 2005 – №8 ч. 2. с.3 – Режим доступу: / http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2005_8_2/doc_pdf/semichenko.pdf
5. Тарасова Т. Б. Психологічна освіта : навчальний посібник / Т. Б. Тарасова. – Суми : Університетська книга, 2013. – 462 с.

УДК [378.124:281.9](477)(09)

Твердохліб Т. С.

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ (ПЕРША ПОЛОВИНА ХІХ СТОЛІТТЯ)

Духовність є основою, на якій має будуватися сучасне суспільство. Разом з тим, сучасний стан духовного розвитку молодого покоління викликає занепокоєння. Сучасна система освіти орієнтована передусім на засвоєння школярами загальноосвітніх знань, умінь і навичок. Формування ж духовної культури, набуття підростаючим поколінням духовних цінностей православного християнства відходить на другий план. Перед сучасними педагогічними вищими навчальними закладами постає завдання підвищувати якість підготовки студентів до релігійно-морального виховання школярів. Зважаючи на це, заслуговує на творчу актуалізацію досвід педагогічної освіти у Київській духовній академії першої половини ХІХ століття.

Окремі питання організації навально-виховного процесу у Київській духовній академії ХІХ століття досліджували Н. Гупан, Є. Плеханов, О. Черкасов,

Т. Тхоржевська, Г. Боровська, В. Ільїн, С. Кузьміна, М. Муравицька, А. Плеханов, М. Ткачук, І. Юрас. Найбільш близькою до теми нашого дослідження є кандидатська дисертація В. Фазана, яка присвячена вивченню педагогіки у Київській, Московській, Санкт-Петербурзькій та Казанській духовних академіях (поч. ХІХ ст. – 20-і рр. ХХ ст.). Проте у дослідженні відповідно до його мети було узагальнено педагогічну підготовку в усіх трьох вищих духовних навчальних закладах Російської імперії, побіжно згадувалось про підготовку студентів академій до релігійно-морального виховання прихожан. Окремого дослідження потребує питання якості педагогічної освіти в Київській духовній академії (перша половина ХІХ століття).

Мета статті: розкрити основні чинники, які впливали на якість педагогічної освіти в Київській духовній академії в означений період.

На основі аналізу визначень поняття «педагогічна освіта», які представлені у педагогічних довідкових виданнях [2, с. 252; 3, с. 645; 5, с. 193], можна стверджувати, що у широкому значенні означена дефініція трактується, як професійна підготовка всіх до навчання і виховання населення. З огляду на це, підготовка в Київській духовній академії майбутніх священиків до релігійно-морального виховання пастви є педагогічною освітою. У першій половині ХІХ століття вона здійснювалась у процесі вивчення гомілетики та пастирського богослов'я. У межах останнього студенти мали засвоїти, що «повинен священик учити прихожан своїх вірі і справам благим: учити ж не тільки словом, але і справою, а саме – прикладом життя свого, щоб слово його не було мертвим і безплідним» [4, с. 21]. У процесі вивчення гомілетики академісти знайомились з усіма тонкощами застосування таких методів виховного впливу як проповідь і повчання.

Статут духовних академій 1814 року, з одного боку, закладав підґрунтя для якісної педагогічної освіти у Київській духовній академії. У ньому вимагалось, щоб викладачі відходили від догматичного навчання, яке ґрунтувалось на зазубрюванні, адже «найкращий наставник ... той, хто примушує учнів розмірковувати і висловлюватись. Тому усі методи навчання в усіх духовних училищах мають ґрунтуватись на власних вправах юнацтва» [1, с. 8]. Нормативний акт орієнтував викладачів на забезпечення усвідомленості знань, які отримували студенти, на розвиток їхнього мислення. Так, у документі зазначалось, що той, хто навчає «повинен тільки допомагати розвитку розуму. Завдання професора не в тому полягає, щоб дати уроки, але в тому, щоб урок був сприйнятий, щоб він пустив, так би мовити, свій корінь у розумі слухачів» [1, с. 9]. З іншого боку, означений статут закріплював сувору регламентацію діяльності викладачів, їхню підзвітність і постійний контроль. А це часто ставало на заваді забезпеченню якості педагогічної освіти у вищому духовному навчальному закладі. Чітке визначення підручників і посібників, які можна використовувати у навчальному процесі, часті перевірки конспектів заважали педагогічній творчості викладачів. Кожне своє нововведення вони мали узгоджувати з відповідними органами у Святому Синоді.

Не сприяла якості педагогічної освіти у Київській духовній академії і плинність педагогічних кадрів, які викладали педагогічно орієнтовані предмети. Зокрема, протягом першої половини ХІХ століття змінилося близько двадцяти педагогів, які викладали пастирське богослов'я. Честь і відповідальність читати Богословські науки (в їх межах викладалось пастирське богослов'я) мали переважно ректори академії і викладачі, які мали чернечий сан. Оскільки ченці з вищою богословською освітою мали значно більші можливості для кар'єрного просування, ніж могла їм запропонувати академія, Святий Синод часто їх переміщував на вищі посади. Наприклад, Матвій Михайлович Богданов-Платонов-Антипов (Моїсей), який був протягом 1819–1823 рр. ректором академії і бакалавром, доктором (з 1822 р.)

богослов'я, став єпископом Староруським, вікарієм Новгородським. А 23 липня 1836 року професора богословських наук, інспектора академії архимандрита Антонія було призначено ректором Полтавської семінарії.

Зовсім іншою була ситуація з плинністю викладацького складу серед педагогів, що читали гомілетуку. Упродовж досліджуваного періоду її почергово викладали четверо викладачів, а саме: Платон Іванович Ставров, Степан Дмитрович Шипулінський, Яків Косьмич Амфітеатров, Назарій Антонович Фаворов. Усі вони не мали чернечого сану, не претендували на високі церковні посади і могли зосередитись на викладанні гомілетуки.

Спрямованість Святого Синоду на регламентацію і уніфікацію навчального процесу в духовних академіях, а також плинність викладачів богослов'я не сприяли науково-методичній діяльності педагогів. Зокрема, викладачі богослов'я, окрім власних слів, проповідей, повчань і промов, не мали опублікованих праць. Із наставників гомілетуки лише Якову Косьмичу Амфітеатрову вдалося видати власний підручник. Він розумів, що ця навчальна дисципліна не могла «залишатись у тих межах, які визначені були класичною книгою (тією, яка пропонувалась комісією). Професор, не відступаючи від програми свого попередника і розкривши за вимогами керівництва загальну частину риторики, звернув увагу потім на церковний статут, з якого він почерпнув трактати про нові роди і види співбесід. Через це гомілетука почала перетворюватись на виключно православну науку» [1, с. 96]. Вихід у світ роботи «Чтения о церковной словесности, или гомилетика» (Київ, 1846 р.) сприяв вдосконаленню підготовки студентів до застосування таких методів виховного впливу як проповідь і повчання в усіх духовних академіях Російської імперії.

Таким чином, основними чинниками, що впливали на якість педагогічної освіти в Київській духовній академії в означений період, визначено закріплену статутом орієнтацію навчального процесу на розумовий розвиток студентів, сувору регламентацію діяльності викладачів, плинність педагогічних кадрів, дуже слабку науково-методичну роботу педагогів. Нажаль, більша частина означених чинників негативно впливали на якість підготовки майбутніх священиків до релігійно-морального виховання пастви.

Література

1. Аскоченский В. История Киевской духовной Академии по преобразовании ее в 1819 г. / В. Аскоченский. – Спб., 1863. – 282 с.
2. Гончаренко Семен Устимович. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко; гол. ред. С. Головки. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад пед наук України, гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. О должностях пресвитеров приходских (на церковно-славянском языке). – М.: Сретенский монастырь, 2004. – 224 с.
5. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. – 528 с.

УДК: 378.015

Тимош Ю. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА

Однією із найбільш вагомих та актуальних проблем сьогодення є проблема морального становлення особистості. Особливої актуальності вона набуває на сучасному етапі розвитку суспільства, коли все більше загострюються проблеми культурного і духовного відродження України. І, як справедливо зазначає А. Донцов,